

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA			
CÓDIGO			
MATERIA	Debuxo Artístico I		
DISCIPLINA	Técnicas de representación		
TITULACIÓN	Técnico Superior en Arte Dramática		
ESPECIALIDADE	Escenografía		
ITINERARIO			
CURSO	1º	CUADRIMESTRE	2º
CRÉDITOS ECTS	5		
CARÁCTER	Obrigatoria		
DEPARTAMENTO	Escenografía		
CENTRO	Escola Superior de Arte Dramática de Galicia		
COORDINADOR/A			
DOCENTE	Nome e apelidos: María Sarmiento Rivas Horario titorías: Ver Web ESAD Despacho: P11 Contacto: mariasarmiento@edu.xunta.es		
DESCRICIÓN	Principios xerais das técnicas de representación artística. Coñecemento básico das técnicas instrumentais do debuxo e do deseño. Debuxo á man alzada. Técnicas de representación bidimensional. Técnicas plásticas de representación. Valoración e selección dos procesos instrumentais idóneos para cada proxecto. Capacidade de recoñecer e escoller a propia técnica de representación.		
COÑECEMENTOS PREVIOS	Ningún.		
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego ☐ Castelán ☐ Inglés ☐		
2. COMPETENCIAS			
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS DA TITULACIÓN			
T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.		
T2	Recoller información significativa, analízala, sintetízala e xestionala adecuadamente.		
T6	Realizar autocrítica cara o propio desempeño profesional e interpersonal.		
T7	Utilizar as habilidades comunicativas e a crítica construtiva no traballo en equipo.		
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.		
T11	Desenvolver na práctica profesional unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara á diversidade.		
T12	Adaptarse, en condicións de competitividade, aos cambios culturais, sociais e artísticos e aos avances que se producen no ámbito profesional e seleccionar as canles adecuadas de formación continuada.		
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.		
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.		
T15	Traballar de forma autónoma e valorar a importancia da iniciativa e o espírito emprendedor no exercicio profesional.		
T16	Usar os medios e recursos ao seu alcance coa responsabilidade cara o patrimonio cultural e medioambiental.		
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social verbo da importancia do patrimonio cultural, da súa incidencia nos diferentes ámbitos e na súa capacidade de xerar valores significativos.		
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN			
X1	Fomentar a autonomía e autorregulación no ámbito do coñecemento, as emocións, as actitudes e as condutas, mostrando independencia na recollida, análise e síntese da información, no desenvolvemento de ideas e argumentos dunha forma crítica e na súa capacidade para a propia motivación e a organización nos procesos creativos.		
X3	Potenciar a conciencia crítica, aplicando unha visión crítica construtiva ao traballo propio e ao dos demais, e desenvolvendo unha ética profesional que estableza unha relación adecuada entre os medios que utiliza e os fins que persegue.		
X5	Fomentar a expresión e a creación persoal, integrando os coñecementos teóricos, técnicos e prácticos adquiridos; mostrando sinceridade, responsabilidade e xenerosidade no proceso creativo; asumindo o risco, tolerando o fracaso e valorando de maneira equilibrada o éxito social.		
X6	Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.		
X7	Valorar a Arte Dramática como unha actividade integrada na sociedade e na cultura galegas, coas que comparte obxectivos e retos.		
X8	Vincular a propia actividade teatral e escénica a outras disciplinas do pensamento científico e humanístico, ás artes en xeral e ao resto de disciplinas teatrais en particular, enriquecendo o exercicio da súa profesión cunha dimensión multidisciplinar.		
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE			
EE1	Concibir as ideas e propostas que fundamentan a creación do deseño, explorando a dinámica do espazo, do corpo e da luz, valorando as súas propiedades representativas e a súa calidade estética.		
EE2	Proxectar a composición do deseño a través do uso do coñecemento dos procedementos técnicos e de representación.		
EE3	Planificar e facer o seguimento do proceso de realización da creación, aplicando as metodoloxías de traballo pertinentes.		

EE5	Estudar para concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire ás metodoloxías de traballo como á renovación estética.		
3. OBXECTIVOS PARA DEBUXO ARTÍSTICO I		COMPETENCIAS VINCULADAS	
1. Coñecer e distinguir elementos conceptuais básicos das formas, facendo unha análise de calidades e características expresivas, configurativas, funcionais, de proporción e orientación.	T1, T15, X1, X6, EE2, EE3, EE5.		
2. Clasificar os elementos formais segundo criterios de función e comparación (analogía e contraste).	T2, T14, T16, X1, X3, EE2, EE3.		
3. Organizar os datos visuais que operan en toda realización gráfico-plástica. Analizalos e tratar de interpretalos en dous sentidos: un globalizador como compoñente aditivo da obra, e outro analizando o seu propio valor intrínseco como partes dun todo.	T2, T14, T16, X1, X3, EE2, EE3.		
4. Representar formas artificiais do entorno de xeito analítico, tanto obxectiva como subxectivamente, tratando de explorar diferentes recursos técnicos e estilísticos, sendo conscientes do útil que é a experimentación para obter resultados orixinais.	T15, T17, X1, X5, EE1, EE2, EE5.		
5. Aprender a observar e comprender a forma antes da execución.	T1, T2, T16, X3, EE1, EE3, EE5.		
6. Desenvolver a capacidade de síntese, simplificando e reducindo as formas a esquemas xeométricos elementais.	T2, T12, EE1, EE2, EE3, EE5.		
7. Dotar aos alumnos de coñecementos avanzados da cor.	EE1, EE2, EE5.		
8. Elaborar o debuxo nas súas distintas fases ata chegar ao acabado.	T1, T2, T13, X5, EE1, EE2, EE3.		
9. Motivar o interese pola busca de solucións aos diferentes problemas formulados, analizando criticamente os resultados tanto propios como alleos, tratando de xerar respecto tanto pola propia obra como pola dos demais.	T6, T7, T8, T17, X3, X5, EE2, EE5.		
10. Desenvolver e potenciar o sentido da perspectiva e as capacidades gráficas expresivas do alumnado como soporte da representación creativa.	T8, T11, T12, T13, T17, X5		
4. CONTIDOS PARA DEBUXO ARTÍSTICO I			
TEMAS	SUBTEMAS	SESIÓNS	
1. Debuxo sintético.	1.1. Análise do modelo e estudo de forma, espazo e proporcións. 1.2. Exercicios de encaixe: elección do punto de vista. 1.3. A liña como elemento que configura e define a forma. 1.4. Formas de mirar: puntos de vista. Planos, contornas, luces e sombras. Luz principal. 1.5. Representación da estrutura: estudo e análise de formas naturais. 1.6. Técnicas secas: grafito, carbón, sanguina, pasteis e bolígrafo	17	
2. Estudio do volume.	2.1. A luz configuradora de espazos e volumes: iluminación directa e indirecta. A luz reflectida. 2.2. A luz como recurso expresivo e dramático: iluminación de actores. 2.3. O claroscuro: traballos de mancha. Escala de valores tonais. 2.4. Tratamento de sombras: liñas, puntos e mancha.	17	
3. A representación subxectiva.	3.1. Interpretación gráfica dun modelo con diferentes graos de iconicidade (realista, figurativo, abstracto). 3.2. Reinterpretación cromática dunha escenografía: uso simbólico da cor. 3.3. A subxectividade compartida: composicións gráficas en grupo. 3.4. Técnicas húmidas: tintas, acuarela e acrílico. 3.5. Técnicas mixtas: secas, húmidas, collage, frottage, etc.	20	
4. Representación plástica do espazo escénico.	4.1. Organización do espazo compositivo: equilibrio, tensión, ritmo e dirección. 4.2. A iluminación da escena. A luz como artificio do espazo e como recurso expresivo. 4.3. O punto de vista da escena. A visión do espectador. 4.4. O uso simbólico da cor na escena: a psicoloxía do espectador.	17	
5. Proxecto artístico esceno-gráfico.	5.1. Proposta. 5.2. Análise, busca de referentes e liña estética. 5.3. Deseño: espazos, elementos construtivos, iluminación. 5.4. Execución: composición en 100x70 cm e técnica mixta. 5.5. Presentación.	23	
TOTAL SESIÓNS			94
5. PLANIFICACIÓN DOCENTE			
ACTIVIDADES	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL
Actividades introdutorias	6		6
Exposición práctico-teórica	20		20
Traballo de aula	36		36
Traballo autónomo	28	35	63
Titorías individuais		5	5
Titorías de grupo		10	10
Actividades de avaliación. Probas	4		4
Actividades de avaliación. Presentacións		2	2

Actividades de avaliación. Revisión			2	2
TOTAL		94	54	148
6. METODOLOXÍAS DE ENSINANZA E APRENDIZAXE				
Actividades	Descrición			
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.			
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.			
Resolución de problemas e/ou exercicios.	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante o traballo con todo tipo de variables que permitan considerar diferentes posibilidades de resolución do problema ou do exercicio.			
Presentacións/exposicións.	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.			
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión da profesora.			
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, teatros, auditorios, salas de concertos, festivais, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumnado.			
7. ATENCIÓN PERSONALIZADA				
Titorías individuais	Sesións onde a profesora e o estudante revisan e aclaran as dúbidas concretas sobre os contidos relacionados co desenvolvemento da materia ou o desenvolvemento dos traballos.			
Titorías de grupo	Entrevista que o grupo mantén coa profesora para asesoramento e/ou desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.			
8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN				
8.1 Avaliación ordinaria				
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas		Ponderación	
Traballos de aula.	T6, T17, X3, X4, X8, EE5		60%	
Diario gráfico persoal	T1, T2, T15, X1, X3, X5, X6, X7, X8, EE1, EE2, EE3		20%	
Presentación e defensa do proxecto artístico escenográfico.	T8, T13, EE1, EE2		20%	
8.2. Avaliación extraordinaria				
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas		Ponderación	
Traballos de aula suspensos ou non presentados.	T6, T17, X3, X4, X8, EE5		60%	
Diario gráfico persoal	T1, T2, T15, X1, X3, X5, X6, X7, X8, EE1, EE2, EE3		20%	
Presentación do proxecto artístico escenográfico suspenso ou non presentado.	T8, T13, EE1, EE2		20%	
8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria				
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas		Ponderación	
Cartafol cos traballos propostos ao longo do curso.	T1, T2, T15, X5, X6, EE3		30%	
Exame práctico.	T1, T2, T14, T15, T16, T17, X1, X5, EE1, EE2, EE3, EE5.		50%	
Presentación do proxecto artístico escenográfico.	T6, T7, T8, T11, T12, T13, X3, X6		20%	
9. Criterios de avaliación aplicables				
AT3, AT5, AT6, AT9, AT10, AT11, AT12, AT13, AT14, AT15, AT16, AT17, AX1, AX3, AX4, AX5, AX7, AX9, AX18, AX28, AX29, AX30, AE7, AE8, AE9, AE10, AE13, AE14.				
10. BIBLIOGRAFÍA				
Referencias básicas:				
<ul style="list-style-type: none"> • BERGER, JOHN. "Sobre el dibujo", Gustavo Gili. Barcelona. 2011. • BERGER, JOHN. "Modos de ver", Gustavo Gili. Barcelona. 2000. • KANDINSKY, W. "Punto y línea sobre el plano" "De lo espiritual en el arte" Edit. Barral.- Barcelona.- 1.973 • LOPEZ CHUURRA, O. "La estética de los elementos plásticos" Edit. Nueva Colección Lábor.- Buenos Aires • CHING, FRANCIS D. K. "Arquitectura. Forma, espacio y orden", Gustavo Gili. Barcelona. 2002. • CHYKA, MATILA. "Estética de las proporciones en la naturaleza y en las artes", Edit. Poseidón. Buenos Aires. 1.975. • SMITH, S. "Dibujar y abocetar", Edit. Blume. Madrid.- 1.983. • RUSKIN, JOHN. "Técnicas de dibujo", Editorial Leartes S.A. Barcelona, 1999. • COLIN HAYES. "Guía completa de pintura y dibujo, técnicas y materiales" Edit. H. Blume.- Madrid- 1.981. • DAUCHER, H. "Modos de dibujar" Edit. G. Gili.- Barcelona.- 1.987. 				

- EDWARDS; B "Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro" Edit. H. Blume.- Madrid.- 1.984.
- MALTESE, C. "Las técnicas artísticas" Edit. Cátedra- Madrid- 1.980.
- PACHECO, F. "Arte de la Pintura" Edit. L.E.D.A., Barcelona, 1.982.
- PANOFKY, E. "El significado de las artes visuales" Edit. Alianza.- Madrid, 1.987.
- SMITH, S. "Dibujar y abocetar" Edit. Blume. Madrid.- 1.983.
- VINCI. L. Da' "Tratado de la pintura" Edit. Espasa Calpe, Colección Austral, 1.964.
- GÓMEZ-MOLINA, JUAN J. "Estrategias del dibujo en el arte contemporáneo" Madrid: Cátedra, 2003.

Referencias complementarias:

- ALCARAZ I GONZÁLEZ, SABINA "El libro de artista. Historia y contemporaneidad de un género artístico". Universitat Politècnica de Valencia. Valencia. 2012.
- LOOMIS, A. "Dibujo Tridimensional". Editorial Lancelot. Buenos Aires. 2005.
- WOODFORD, S. "Introducción a la historia del Arte. Cómo mirar un cuadro". Gustavo Gili. Barcelona. 1985.
- MARIN DE L'HOTELLERIE, J.L. "Croquis a lápiz del paisaje rural y urbano". Editorial Trillas. México. 1996.
- ARNHEIM, R. Arte y percepción visual. Madrid: Alianza Editorial.2005
- ARNHEIM, R. "El pensamiento visual" Edit. Paidós.- Barcelona.- 1.986
- "Estudio sobre la composición en las artes visuales" Edit. Alianza Forma.
- ARGAM, Giulio C. "El arte moderno" Edit. Fernando Torres.- Valencia.- 1.975
- GIBSON "La percepción del mundo visual" Edit. Infinito.- Buenos Aires.- 1.974.
- KAVOLIS, "La expresión artística" Edit. Amorrortu.
- MARCHAN, Simón "Arte objeto-concepto" Edit. Alberto Corazón.- Madrid.- 1.972.
- MOHOLY-NAGY, LASLO. "La nueva visión" Edit. Infinito.
- ROWLEY, G. "Principios de la pintura China"
- SCOTT, Robert "Fundamentos del diseño" Edit. Víctor Lern.- Buenos Aires, 1.972.

11. OBSERVACIÓNS / RECOMENDACIÓNS

- Os exames e entregas deberán axustarse aos prazos e hora indicados pola profesora da materia ou Xefatura de Estudos, o seu non cumprimento implicará a non superación destes.

MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID-19, a ESAD de Galicia establece unha planificación extraordinaria que se **ACTIVARÁ NO MOMENTO EN QUE A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA O DETERMINE**, atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da presente programación docente. No suposto de que se produza unha emerxencia, a presente programación non sufrirá máis modificación que a derivada da necesidade de articular unha avaliación non presencial, para o que se establecerán as adaptacións necesarias nas actividades e ferramentas de avaliación, en relación coas competencias que se indican e coa ponderación que se sinala.

Para o caso da avaliación non presencial de toda a disciplina, as **ferramentas e actividades de avaliación** serían as que seguen:

Avaliación continua ordinaria		
Ferramentas/actividades de avaliación	Competencias avaliadas	Ponderación
Dossier fotográfico cos traballos de aula	T6, T17, X3, X4, X8, EE5	60%
Proxecto artístico escenográfico fotografado ou escaneado. Presentación por videoconferencia.	T6, T7, T8, T11, T12, T13, X3, X6	20%
Diario gráfico persoal fotografado ou escaneado	T1, T2, T15, X1, X3, X5, X6, X7, X8, EE1, EE2, EE3	10%
Autoavaliación dos traballos de aula e posta en común co grupo por videoconferencia.	T1, T2, T6, T7, T8, T13, T15, X1, X3, X5, X6, X7, X8, EE1, EE2, EE3	10%

Avaliación continua extraordinaria		
Ferramentas/actividades de avaliación	Competencias avaliadas	Ponderación
Dossier fotográfico cos traballos de aula	T6, T17, X3, X4, X8, EE5	60%
Proxecto artístico escenográfico fotografado ou escaneado. Presentación por videoconferencia.	T6, T7, T8, T11, T12, T13, X3, X6	20%
Diario gráfico persoal fotografado ou escaneado	T1, T2, T15, X1, X3, X5, X6, X7, X8, EE1, EE2, EE3	10%
Autoavaliación dos traballos de aula e posta en	T1, T2, T6, T7, T8, T13, T15, X1,	10%

común co grupo por videoconferencia.	X3, X5, X6, X7, X8, EE1, EE2, EE3	
Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua		
Ferramentas/actividades de avaliación	Competencias avaliadas	Ponderación
Dossier fotográfico cos traballos de aula	T6, T17, X3, X4, X8, EE5	50%
Proxecto artístico escenográfico fotografado ou escaneado. Presentación por videoconferencia.	T6, T7, T8, T11, T12, T13, X3, X6	20%
Exame práctico a través de videoconferencia.	T1, T2, T14, T15, T16, T17, X1, X5, EE1, EE2, EE3, EE5.	30%
<p>No caso de que o tránsito se produza iniciado xa o curso escolar, o profesorado combinará a avaliación do traballo presencial do alumnado coa avaliación do traballo non presencial, determinando as ferramentas (presenciais e non presenciais) a utilizar e a ponderación das mesmas.</p> <p>AS PRESENTES MEDIDAS PODERÁN SER OBXECTO DE MODIFICACIÓN EN FUNCIÓN DAS DIRECTRICES OU INSTRUCIÓNS QUE POIDA FACER PÚBLICAS A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA, QUE SE COMUNICARÁN EN TEMPO E FORMA AO ALUMNADO POLAS CANLES HABITUAIS (PÁXINA WEB E CORREO ELECTRÓNICO).</p>		
12. OUTROS		
<ul style="list-style-type: none"> O alumnado que perda o dereito á avaliación continua será avaliado segundo o procedemento que se establece na programación docente anual. 		